

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen
asiantuntijalausunto
hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi
hyvinvointialueesta annetun lain ja sosiaali-
ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen
järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2
ja 17 §:n muuttamisesta (HE 78/2024 vp)

Konsernipalvelujen toimialajohtaja Mikko Hokkanen

Esityksen tavoitteista ja ohjauksen yhteensovittamisesta

- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue pitää hyvänä esityksen tavoitetta yhtenäistää ja selkeyttää hyvinvointialueiden valtion ohjausta ja selkeyttää valtiovarainministeriön roolia ja tehtäviä hyvinvointialueiden ohjauksessa
 - Hyvä, että yleisenä tahtotilana on lisätä julkista valtakunnantason tilannekuvaa hyvinvointialuetaloudesta
- Hyvinvointialue näkee perusteltuna sen, että hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovittaminen säädetään valtiovarainministeriön tehtäväksi. **On kuitenkin tärkeää yhteensovittaa eri ministeriöiden tavoitteet julkisen talouden finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa**
 - Jotta tämä onnistutaan toteuttamaan oikeudenmukaisella ja palveluiden yhdenvertaisuutta tukevalla tavalla, **on tavoitteenasetannassa syytä lisätä vastavuoroisuutta hyvinvointialueiden kanssa, jotta tavoitteet perustuvat realistiseen tilannekuvaan hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan osalta**

Finanssipoliittiset tavoitteet

- On tärkeää, että valtioneuvosto päättää ja viestii avoimesti tavoitteensa hyvinvointialueille.
- Finanssipoliittisten tavoitteiden korostuessa, tavoitteenasetannassa tulee huomioida laajasti hyvinvointialueiden toimintaympäristö
- Toimintaympäristö sisältää lainsäädännön, muut normit, laillisuusvalvonnan, taloudellisen aseman, väestölliset tekijät, paikallisen poliittisen päätöksenteon tason sekä kansalaisten odotukset

Tavoitteena (pitäisi olla) vastavuoroinen ohjaus

- Finanssipoliittiset tavoitteet ja sisältöohjaus tosiasiasa yhteensovitetään hyvinvointialueiden arjessa

Tavoitteena vastavuoroinen ohjaus

- Tarvitaan realistinen tilannekuva – sekä hyvinvointialueiden taloudesta, sen kehityksestä, rahoituksen tosiasiallisesta riittävydestä, kuin myös hyvinvointialueiden palvelukyvyistä suhteessa palvelutarpeeseen
- Samoin hyvinvointialueet tarvitsevat realistisen tilannekuvan jotta muutoksiin voidaan varautua ajoissa
 - Esimerkiksi hoidon porrasteisuuteen tai henkilöstön koulutusvaateisiin liittyvien muutosten johtaminen käytännön toimenpiteiksi vie väistämättä aikaa
- Vastavuoroisella ohjauksella saavutetaan realistinen vaikutustenarviointi tuleville säädösmuutoksille – jatkossa on pystyttävä huomioimaan entistä paremmin muutosten dynaamiset vaikutukset (esimerkiksi työvoiman tarvetta lisäävät muutokset työvoimapulan aikana nostavat kustannuksia kauttaaltaan)

Neuvotteluiden yhdistäminen haastavaa

- Muutosehdotusten perusteluissa kerrottiin yhdeksi tavoitteeksi ministeriöiden ja hyvinvointialueiden hallinnollisen takaan keventäminen. Perusteluissa mainitaan lisäksi mahdollisuus muuttaa neuvottelujen käytännön toteutusta esimerkiksi sellaiseksi, että neuvottelut pidettäisiin yta-alue tasoisesti
 - Jos tähdätään vastavuoroiseen neuvottelutyöskentelyyn sekä perusteelliseen tilannekuvaan, on hyvinvointialueiden yhdistäminen neuvotteluissa haastava toteuttaa
- Olennaista olisi määritellä nykyistä tarkemmin se, mitä tällä menettelyllä tosiasiasa tavoitellaan

13 §:n muutokset muodostavat jossain määrin ristiriitaisen kokonaisuuden

- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue kiinnittää huomiota siihen, että nyt lausunnoilla olevan ehdotuksen 13 b §:n kirjaukset ovat osin ristikkäiset hyvinvointialueiden arviointimenettelyn kriteerien kanssa
 - Tämä antaa ministeriöille merkittävän harkintavallan siinä, mikä menettely käynnistetään. Olennaista on pitää edelleen huolta hyvinvointialueiden ja näiden asukkaiden tasavertaisesta kohtelusta
- Uudenmaan erillisratkaisun osalta on hyvä, että esitetyissä kirjauksissa on huomioitu, että HUS- yhtymän neuvottelumenettelyyn osallistuvat myös Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki. Uudenmaan erillisratkaisun näkökulmasta tulee HUS-yhtymän talous ottaa neuvotteluiden kohteeksi myös niissä tapauksissa, joissa ennakkollinen talouden ohjauksen menettely kohdentuisi johonkin Uudenmaan hyvinvointialueista.

13 §:n muutokset muodostavat jossain määrin ristiriitaisen kokonaisuuden

- On periaatteellisella tasolla hyvä, että hyvinvointialueen taloutta tarkastellaan järjestämisvastuun toteutumisen yhteydessä. Ehdotetussa tekstissä rahoitus ja taloudenhallinta korostuvat kuitenkin huomattavasti
 - Vantaan ja Keravan hyvinvointialue painottaa, että valtion ohjauksen roolia tulisi kirkastaa myös palveluohjauksessa, hyvinvointialueiden palveluvalikon suunnittelussa sekä palvelutason (palvelulupauksen) määrittelyssä – **tai purkaa merkittävästi hyvinvointialuetta ohjaavia normeja**
- Hyvinvointialueiden sisältöohjausta ei voida erottaa taloudellisesta ohjauksesta, sillä hyvinvointialueiden taloudelliset realiteetit muodostuvat sisältölakien kautta, joiden noudattamista valvotaan valtion viranomaisten toimesta
- Lainsäädännön tulisi nykyistä paremmin huomioida hyvinvointialueiden ohjauksessa **taloudellisen ohjauksen ja sisältölainsäädännön/toiminnallisen ohjauksen yhteensovittaminen**

Arviointimenettely

- Ehdotetussa 123 §:ssä hyvinvointialueen talouteen liittyvät arviointimenettelyn edellytykset on kuvattu siten, että jatkossa hyvinvointialueelle myönnetty lisärahoitus tai hyvinvointialuelain 15.2 §:n lainanottovaltuus mahdollistaisi hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämisen.
- Muutosta on perusteltu sillä, että muutoksen tarkoituksena olisi yhtenäistää lisärahoituksen ja lainanottovaltuuden antamista koskevat arviointimenettelyn käynnistämisen edellytykset sekä mahdollistaa nopeampi puuttuminen hyvinvointialueen vaikeuksiin ja turvata siten peruspalvelujen toteutuminen.
- Perusteluissa ei ole tuotu esille, että nykyinen lainsäädäntö olisi sellaisenaan koettu riittämättömäksi. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue katsookin, että arviointimenettelystä sekä muista valtionhallinnon puuttumismekanismeista voimassa oleva lainsäädäntö antaisivat jo nykyisellään riittävät mahdollisuudet hyvinvointialueen valvomiseen ja sen toimintaan vaikuttamiseen

Lopuksi

- Esityksen tavoitteista valtion ohjauksen yhtenäistäminen ja selkiyttäminen toteutuu varmasti hyvin, samoin kuin finanssipoliittisten tavoitteiden huomioiminen
- Yhdenvertaisten ja laadukkaiden palveluiden toteutuminen vaatii esitettyjen kirjausten lisäksi nykyistä vastavuoroisempaa ohjaus- ja neuvottelutyöskentelyä sekä huomattavaa paneutumista oikean tilannekuvan muodostamiseen